

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การศึกษาพจนานุกรมอีสานตามแนวทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม เพื่อการสอนวรรณกรรมท้องถิ่น		
ชื่อผู้เขียน	นางสาวกมลมาลย์ คำแสน		
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาการสอนภาษาไทย		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ศรีวิไล พลมณี	พลมณี	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิเรก ชัย มหัทธนะสิน	มหัทธนะสิน	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ อุ่นคำเมือง	อูนคำเมือง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพจนานุกรมอีสานที่บ้านทักเป็นลายลักษณ์อักษร และจัดทำข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมสำหรับครู เพื่อประกอบการสอนรายวิชาวรรณกรรมท้องถิ่น

ข้อมูลที่ได้ศึกษานำมาจากหนังสือพจนานุกรมของชาวบ้านของจารุวรรณ ชรรมวัตร ร้อยกรองท้องถิ่นของประเทือง คล้ายสุบรรณ และไขภายิตโบราณอีสานของปรีชา พิณทอง เมื่อคัดเลือกรวบรวมพจนานุกรมได้ 367 ภาษิต ซึ่งจำแนกตามเนื้อหาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมได้เป็น 5 ลักษณะ คือ 1)ระบบครอบครัว มี 35 ภาษิต แสดงการเลือกคู่ครอง การปฏิบัติตนในการครองคู่ ระบบเครือญาติของชาวอีสาน 2) สภาพความเป็นอยู่สภาพทางอาชีพมี 103 ภาษิต แสดงอาชีพส่วนใหญ่ของชาวอีสาน คือ การเกษตร เช่น การทำนา การเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก มีการค้าขายสินค้าที่จำเป็นบ้าง ในสภาพทางสังคมชาวอีสานอาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน สร้างบ้านเรือนเอง 3) วัฒนธรรมการบริโภคมี 30 ภาษิต แสดงอาหารประเภทต่างๆที่ชาวอีสานนิยมรับประทาน และการปฏิบัติตนให้เหมาะสมเนื่องมาจากการบริโภค 4) ระบบค่านิยมมี 165 ภาษิต แสดงค่านิยมการยกย่องผู้มีความรู้ มีคุณธรรม การเชื่อฟังผู้อาวุโส ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี การยึดมั่นในขนบประเพณีและการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 5) ศาสนาและความเชื่อ มี 34 ภาษิต แสดงความเชื่อเรื่องกรรม บาปบุญคุณโทษ อคติชาติและชาติหน้าตลอดจนคติ

ทางพุทธศาสนาทุกด้าน ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมสำหรับครูเพื่อประกอบการสอนรายวิชา
วรรณกรรมท้องถิ่น ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยความรู้สำหรับครู กิจกรรมเสนอแนะ
ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการสอนสำหรับครูทั้งหมด 10 กิจกรรม ตัวอย่างการวิเคราะห์
ผลภูภษิตตามแนวทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม

ผลภูภษิตนั้นได้สะท้อนลักษณะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น ที่คิดสร้างสรรค์ถ้อยคำ
ที่เรียบง่ายธรรมดาเปรียบเทียบกับ เพื่อสื่อความคิดความปรารถนาที่ลึกซึ้งในการสั่งสอนคนทั่วไป
จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนอีสานจะต้องช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาไว้ การศึกษาเป็นอีกด้าน
หนึ่งที่สามารถนำเอาผลภูภษิตมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อสร้างความตระหนักให้
นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญวัฒนธรรมทางภาษาอันมีค่านี้ก็จะคงอยู่กับสังคม
อีสานตลอดไป

Thesis Title	Cultural Anthropology-Based Study of Isan Proverbs for Folk Literature Instruction		
Author	Miss Kamonman Kamsaen		
M.Ed.	Teaching Thai		
Examining Committee	Assoc. Prof. Sriwilai	Ponmanee	Chairman
	Assist. Prof. Direkchai	Mahatthanasin	Member
	Assist. Prof. Umuay	Unkhammeung	Member

Abstract

The objectives of this research is to study ISAN proverbs for folk literature, which is record in writing and make suggestion for activity to teacher. In order to consist of teaching in cultural anthropology.

The data has gotten from “ ISAN Proverbs for folk literature ” which has written by Jaruwat Thamawat, “ Local Verse ” which has written by Pratuang Klaisuban, and “ Ancient ISAN Proverb ” which has written by Preechar Pinthong.

After carefully selected, the number of proverbs are three hundred and sixty seven proverbs. To sort by text, social appearance and culture, which are appear in ISAN proverbs. There are five type of ISAN proverbs as follow;

1) Family system, there are thirty-five proverbs, which give details about spouse selection, human being in family and ISAN 's family. 2) Human being and occupation type, there are one hundred and three proverbs, which give details about most of ISAN 's occupation, it means agriculture and farming and to breed animals for main occupation, and coming up is commercial. ISAN 's social condition, usually live together in village and they 'd built their house by self. 3) Consume culture, there are thirty proverbs, which give details about all kind of ISAN 's food, which is very popular and appropriate food in consume culture. 4) Value system,

there are one hundred and sixty five proverbs, which give details about value of honor to scholar person and conscientious person and respected in senior, value judgment in woman, to belief in custom and sympathy and generous. 5) Religion and belief, there are thirty-four proverbs which give details about belief in deed and merit and virtue, to commit a sin, previous life, next life or rebirth, belief in true world regarding to principle of religion and other belief.

For ISAN people, the ISAN's proverbs are reflect to their local language which produce many easy word, normal word which has taken for comparing, to conduct the idea and deep desire for general understanding and good memory. Recently, not many people speak ISAN's proverbs, it means less than in the past. It might be disappear in future. Unless schools and institution had taken ISAN's proverbs to consist in teaching. It'll be protect culture of language for ISAN's social for good and all.